

Veiledning om hold av **ROTTE**

Statens tilsyn for planter, fisk, dyr og næringsmidler

Mattilsynet

Til deg som har eller vurderer å skaffe deg kjæledyr

Å ha kjæledyr medfører et stort ansvar. Et dyr er ikke en "bruk og kast"-vare, men et levende og følende individ. Dyr skal behandles godt og beskyttes mot fare for unødige belastninger. Som dyreeier må du spørre deg selv: «Hva kan jeg gjøre for å tilfredsstille dyrets behov og gi det et godt liv?» Du må tenke nøye gjennom om et kjæledyr passer inn i hverdagen din.

Som dyreeier har du ansvar for:

Å skaffe deg kunnskap om dyrets behov

Kjæledyr har behov for å bli aktivisert og leve i et miljø som er tilpasset dyrearten. Hvordan dyrearten lever i naturen, gir en pekepinn om hvilke behov kjæledyret ditt har. Trenger det å være sammen med andre dyr av samme art, ha mulighet for å gjemme seg på et trygt sted eller stadig utforske nye miljøer? Dyr som kjeder seg, er ensomme, utrygge eller frustrert på annen måte, kan utvikle atferdsforstyrrelser. Det er du som er ansvarlig for at dyret ditt har det godt. Før du velger å anskaffe et kjæledyr, må du sette deg grundig inn i dyreartens behov. Du bør kjøpe eller låne en bok om dyrearten og skaffe informasjon fra dyrebutikken, oppdretteren eller interesseforeningen. Du kan også finne mye informasjon på internett.

Å verne dyret mot sykdom, skade og smerte

Du må gjøre det du kan for å hindre at dyret ditt blir sykt, skadet eller sprer sykdom til andre dyr eller mennesker. Hvis dyret likevel blir sykt eller skadet, har du ansvaret for å begrense lidelsen. Du må blant annet vurdere om dyret bør tas med til veterinær. Mange sykdommer og skader kan behandles med legemidler og inngrep. Noen ganger er det likevel bedre å avlive et lidende dyr enn å utsette det for langvarig, smertefull behandling. Dette kan veterinæren hjelpe deg å vurdere. Kjæledyr skal avlives av veterinær eller andre personer som vet hvordan dette skal gjøres.

Andre ting å tenke over:

16-årsgrense

Ikke alle dyr egner seg for barnefamilier. Barn må lære at dyr skal behandles forsiktig, og at dyr ikke er leketøy. Barn under 16 år har ikke lov til å ha ansvar for dyr alene. Dette gjelder også for dyrepass i ferier. Selv om barn får «egne» kjæledyr, er det uansett de voksne som har ansvaret for dyrets velferd.

Godt naboskap

Kjæledyr kan sjenere naboene. Du bør tenke over om dyret passer inn der du bor.

Forebygg uønsket formering

Kjæledyr bør ikke formere seg uten at dette er planlagt. Mange arter formerer seg raskt hvis du ikke passer på å skille kjønnsmodne hannedyr og hunndyr. Å drive oppdrett på dyr krever mye tid og kunnskap. Ukritisk avl kan føre til genetiske defekter, som igjen fører til lidelser for dyra. Hvis du velger at dyrene dine skal få unger, er det ditt ansvar å sørge for at de får gode hjem.

Dyrevelferdsloven sier mer om hvordan dyr skal behandles.

Du finner loven og mer informasjon på www.mattilsynet.no/dyr_og_dyrehold

Hilsen Mattilsynet

Rottas biologi og atferd

Rottene tilhører den største familien i dyregruppen gnagere. Kjæledyrrottene er av arten brunrotte, den samme arten som man finner ute i naturen og i forskningslaboratorier. Den ville brunrotta er vanligvis fra 250-600 gram, hannene er større enn hunnene. Kroppslengden er mellom 11 og 28 cm, halelengden er mellom 9 og 23 cm. Halen er vanligvis kortere enn kroppen. Brunrotter er fra naturens side brune med lys underside, men mange års avl har gitt oss en rekke forskjellige farger og tegninger hos tamme rotter.

Rotter er sosiale dyr. I naturen lever de i grupper i underjordiske ganger med flere rom, ofte med flere inn- og utganger. Rottene hjelper hverandre med ungepass og pelsstell, og slåss sjelden. Rotter spiser mye forskjellig og i naturen brukes mye av tiden til å lete etter mat. Rotter er oppfinnsomme og smarte dyr som raskt lærer seg å løse problemer og unngå farer. De er også flinke til å klatre og svømme, og tennene deres kan gnage seg gjennom det meste. Selv om rottene i naturen er hardføre og tilpasningsdyktige, har mange års avl i fangenskap gjort de tamme rottene mer følsomme overfor bl.a. skiftende temperaturer og smittsomme sykdommer. Tamme rotter blir derfor sjelden mer enn to år gamle.

Hva du bør tenke over - før du skaffer deg rotte

Å holde rotter som kjæledyr er en krevende hobby. Rotter er svært intelligente og sosiale, noe som gjør at de egner seg godt som kjæledyr. Men det betyr også at disse dyrene hver dag har stort behov for variert aktivitet og kontakt med deg. Rotter trenger mye plass, klatremuligheter og gjemmesteder. Rotter egner seg for barn som ønsker seg et aktivt og spennende dyr de kan ha litt kontakt med, men de er ikke utpregede "kosedyr".

Siden rotter er sosiale dyr, bør du holde minst to av samme kjønn sammen. Både hunnrotter og hannrotter finner seg godt til rette i grupper av samme kjønn. Hannene er ofte rolige og bedagelige, mens hunnene gjerne er mer aktive. Rotter skal ikke holdes i samme bur som andre dyrearter, da de kan finne på å skade andre dyr hvis de får sjansen til det.

Rotter selges i dyrebutikken og fra oppdrettere. Hos en oppdretter vil ofte utvalget av dyr være større enn i butikk, og det er lettere å få informasjon om dyrets foreldre. En rotteunge er klar til å flytte fra mor når den er ca. 5 uker gammel, og blir også ofte kjønnsmoden ved denne alderen. Når du kjøper rotter, bør du derfor forsikre deg om at hannrotter og hunnrotter holdes i hvert sitt bur, slik at du ikke risikerer å komme hjem med en drektig hunn.

Rotter er dessverre ofte plaget med sykdommer som luftveisinfeksjoner og svulster, så du må være forberedt på kostnader til dyrlege.

Rottene i ferien

Du er ansvarlig for at rottene dine får forsvarlig stell, også når du er bortreist. Før du anskaffer deg rotter, bør du derfor snakke med venner og familie om hjelp til å passe dyrene i feriene. Du bør informere den som skal passe rottene om rutinene for fôring, renhold og luftteperioder. Du bør også informere om hvilken veterinær som skal kontaktes ved behov.

Du kan ta med deg rotteburet i bilen når du drar på ferie, men de fleste rotter vil foretrekke å slippe transport med løfting av bur, trekk fra vinduer og mangel på ro. Rotter som er svake, syke eller har diende unger bør ikke utsettes for transport eller andre stressende begivenheter.

Planlegger du å reise til eller fra utlandet med kjæledyr? Husk at de fleste land stiller strenge krav om gyldige vaksiner og helsedokumenter, før dyr kan innføres til landet. Du bør sette deg godt inn i hvilke regler som gjelder for din reise i god tid før du drar. Informasjon om hvilke krav som gjelder for dyr som innføres til Norge finner du på mattilsynet.no

Krav til miljø og nødvendig utstyr

Buret

Rotter trenger god plass for å trives. Det anbefales derfor at du investerer i et stort bur. Gitteravstanden bør ikke være større enn 1-1,5 cm, spesielt ikke hvis det skal bo rotteunger i buret. Rotter kan gnage hull i burbunner av plast. Hvis gulvet i buret er av plast, er det derfor en fordel om gitteret går helt ned til gulvet. Akvarium er ikke å anbefale som rottebur fordi luftingen ofte blir for dårlig og luftfuktigheten for høy. Buret bør gi rotta klatremuligheter. Kanin- og marsvinbur er gjerne for lave til dette. Store fuglebur med horisontale sprinkler kan derimot egne seg for rotter.

Buret bør inneholde skjulesteder hvor rottene kan trekke seg unna og slappe av, for eksempel sovehus. Matskål og drikkeflaske er nødvendig. I tillegg bør rottene ha tilgang til ting å aktivisere seg med, for eksempel vippehusker, rør, stiger, klatretau og greiner. Unngå maling, lakk og spiker i innredningen av buret.

Bunnen i buret bør dekket med et tykt lag støvfritt smådyrstrø. Noen rotter kan få luftveisirritasjoner eller reagere allergisk på enkelte typer burstrø, for eksempel dersom strøet er svært støvete. Det finnes flere egnede strøtyper å få kjøpt, for eksempel strø av osp, makulert papir eller resirkulert og pelletert avispapir. I tillegg til strø kan man innrede buret med halm, tøy, opprevet papir, dopapir, avispapir eller lignende. Rotter trenger et rolig sted uten kulde, hete, trekk eller direkte sollys. Temperaturen bør være jevn, rundt 20-22 °C, og lysnivået moderat.

Buret må plasseres langt unna elektronisk utstyr som TV, stereo og datamaskiner, da disse produserer hørfrekvente lyder som kan gjøre at rottene mistrives.

Rengjøring

Bunnmaterialet bør byttes og buret vaskes minst én gang i uka, eller så ofte som nødvendig for å hindre lukt. Redemateriale som høy, halm og papir bør du skifte oftere, gjerne annenhver dag, for å unngå lukt.

Fôring

Rotter er altetende, noe som betyr at de skal ha både plantekost og animalsk kost. Bruk gjerne en pellets beregnet på rotter som basisfôr og spe på med frisk frukt og grønnsaker, kokt ris og pasta. Fôr med hele og like biter, som pellets, sørger for at rottene får i seg alle næringsstoffer samtidig som de får tilfredsstilt behovet for å gnage og slipe ned tennene sine.

Friske spirer, kokt eggeplomme, kokt fisk og kjøtt, yoghurt, tørkede brødbiter, knekkebrød og biter av gulost er fint som snacks en gang iblant. Du bør fjerne fersk mat som ikke er spist og vaske matskålen daglig. Rotter skal alltid ha friskt vann tilgjengelig, helst i drikkeflaske. Vannet i drikkeflasken må skiftes hver dag.

Aktivitet

Rottene bør få komme ut av buret minst en time hver dag for å aktivisere seg og tilbringe tid sammen med deg. Du kan gjemme mat som rottene kan lete etter, la dem grave i en beholder med sand eller jord, eller la dem utforske nye miljøer. Du bør alltid holde øye med rottene når de er på oppdagelsesferd og særlig passe på at de ikke gnager på elektriske ledninger, forsvinner inn i smutthull, blir klemt i dører eller lignende. Rotter er mest aktive morgen og kveld, og det kan lønne seg å legge aktiviseringen til denne tiden for å følge rottenes naturlige døgnrytme.

Rotter er svært intelligente, og ved hjelp av belønning kan de lære mange triks. De kan for eksempel lære seg å komme når du roper på dem, eller klatre opp et sted på kommando, dersom de får en godbit for jobben. Dette er en morsom måte å bli bedre kjent med dyra dine på.

Håndtering

Rotter er i utgangspunktet rolige og vennlige og vil sjelden bite mennesker. Likevel kan skremte rotter som ikke er vant til menneskekontakt bite ganske kraftig, så du bør ta det pent og rolig første gang du hilser på. Den første dagen rotta bor i sitt nye hjem, bør den få ro. Dersom rotta ikke er temmet fra før, må du være tålmodig og bruke mye tid på å gjøre den trygg på deg de første ukene. Du kan la rotta venne seg til hånden din, som du tar forsiktig ned i buret med en godbit. Hold hånden rolig og la rotta få utforske den og gjøre seg kjent med luktene dine. Her gjelder det å være tålmodig. Etter en stund vil rotta bli fortrolig med deg og vil uten innvendinger la seg løfte opp i hendene dine.

Ei rotte må aldri løftes etter halen, det gjør vondt for dyret og halen kan skades. Bruk begge hender og hold rotta under bryst/mage med støtte under bakføttene. Det kan godt hende at rotta heller vil sitte på skulderen din eller krype inn i ermet på genseren din.

Rotter ser ut til å sette pris på kontakt med mennesker, men det er sjelden de sitter stille lenge nok til å bli kost med. Noen rotter kan likevel bli ganske kjæle.

Daglig stell

Rotter er hardføre små dyr og klarer det meste av stell på egen hånd. Iblant kan det være nødvendig å klippe klørne deres. Da er det best å være to om jobben. Den ene holder rotta, mens den andre klipper klørne med en negleklipper. Pass på å ha godt lys. Ikke klipp i den rosa delen av neglen, dette er det samme som det rosa feltet på dine egne negler. Det er fint å ha en stor stein i buret som rotta kan klatre på. Dette sliter på rotteklørne så du slipper å klippe dem så ofte.

Noen få rotter har tenner som vokser skjevt. Siden rottetenner vokser kontinuerlig, vil tennene etter hvert stikke ut og hindre rotta i å spise. Da må du få en veterinær til å klippe dem ned. Harde ting å gnage på er fint for å holde tennene i form, for eksempel kylling- eller kotelettbein, gnagestein, hundekjeks eller greiner av frukttrær.

Det er sjelden eller aldri nødvendig å vaske rotter, men siden de er nysgjerrige dyr som gjerne vil utforske ting hender det iblant at de får søl på seg. Da kan du tørke av dyret med en fuktig klut. Ved behov kan du bruke lunkent vann og en mild sjampo for dyr. Skyll da grundig etterpå og tørk rotta godt med et rent håndkle.

Helse og sykdom

Ei frisk rotte skal ha blank og tett pels, ingen sår og skorper i huden, og klare, blanke øyne. Det skal ikke være noe rødt sekret fra nese og øyne, dette er ofte tegn på stress eller sykdom. Hvis rottene slutter å spise, har diaré, nyser eller surkler og piper når de puster, har rennende øyne eller nese, er slappe og uinteresserte i hva du foretar deg, ikke steller pelsen sin, gjemmer seg bort, ikke vil ut av buret eller hylar når du rører ved dem, kan det være tegn på sykdom eller skade.

Bruk litt tid hver dag til å se etter symptomer. Når du kjenner rottene dine godt, ser du fort når noe er galt. Da bør du kontakte en veterinær for råd.

Noen vanlige sykdommer og lidelser hos rotter

Luftveisinfeksjoner er det vanligste problemet hos rotter. Sykdommen kan ligge og lure under overflaten og senere utløses av for eksempel stress, trekk, kulde og støv, eller ved annen infeksjon som gir nedsatt immunforsvar. Rødt sekret fra øyne og nese er vanlig ved stress og sykdom, også ved luftveislidelser. Nysing, snøfting, tung pusting og pipende, hvesende eller surklende pust er tegn på at rotta kan ha en luftveisinfeksjon. At rotta har dårlig appetitt, blir tynn og sitter med krummet rygg er tegn på at den er alvorlig syk. Kontakt veterinær for rask behandling. En ubehandlet luftveisinfeksjon vil lett kunne utvikle seg til lungebetennelse, som kan være dødelig.

Hudproblemer og kløe kan skyldes flere ting, men er ofte et resultat av ubalansert fôring. Du bør da gi rotta mindre fet mat, slik som nøtter, solsikkefrø og lignende, eller mindre proteiner. Noen rotter kan være allergiske for høy eller andre typer burstrø. Du kan prøve å bytte strøtype i en periode og se om problemet bedrer seg. I motsatt fall bør rotta tas med til veterinæren.

Svulster og byller kan dukke opp i eller under huden. Da bør veterinær kontaktes for om mulig å tømme byllen og å utelukke kreft. Særlig kan gamle rotter lett utvikle kreftsvulster. Svulstene kan dukke opp nesten hvor som helst på kroppen og de kan bli ganske store. Hunnrotter er mest utsatt. Noen ganger kan veterinæren fjerne svulstene med et kirurgisk inngrep, men de vil ofte dukke opp igjen senere. Du må alltid vurdere nøye om det er forsvarlig å utsette et lite dyr for den belastningen et kirurgisk inngrep medfører.

Ektoparasitter som lus, midd og lopper kan angripe rotter. Symptomer kan være kløe, matt og gulaktig pels, blemmer, flass, hårløse partier, skorper i huden og håravfall. Ektoparasitter behandles hos veterinær.

Klumper på ører og/eller hale skyldes en midd som kalles øreskabb. Rottene får skjellaktige klumper på øreflippene, rundt nesene, på halen eller på beina. Det klør ikke til å begynne med, men hvis rottene ikke blir behandlet, kan det utvikle seg til å bli svært plagsomt. Øreskabb behandles hos veterinær.

Ringorm er en soppinfeksjon som også kan smitte over på mennesker. Symptomer er håravfall på begrensede områder og rødlig hud. Ringorm behandles hos veterinær.

Nyresvikt er vanlig hos eldre rotter og spesielt hos rotter som får rikelig med protein i kosten. Symptomer på nyresvikt kan være at rotta drikker og tisser mer enn vanlig. Når rotta viser tegn på nyresvikt, er nyrene allerede skadet og sykdommen kan ikke kureres. Det kan hjelpe å fôre med mindre protein og blande inn kokt ris i kosten for å hemme utviklingen av nyresvikt.

Diaré kan komme av flere ting, blant annet skifte av fôr, uegnet, bedervet fôr, innvollsorm og unormal bakterieflora, antibiotikakur eller stress- og angsttilstander. Hvis diaréen varer i mer enn ett døgn bør veterinær kontaktes.

Mattilsynet forvalter lov om dyrevelferd. Formålet med loven er å fremme god dyrevelferd og respekt for dyr. Våre veiledninger om hold av kjæledyr er utviklet i samarbeid med interesse- og dyrevernorganisasjoner.

Varslingsplikt

Enhver som har grunn til å tro at dyr blir utsatt for mishandling eller alvorlig svikt vedrørende miljø, tilsyn og stell, skal snarest mulig varsle Mattilsynet eller politiet.

(Fra Lov om dyrevelferd, § 5.)

Du kan varsle Mattilsynet om dyr som lider via våre nettsider:

http://www.mattilsynet.no/om_mattilsynet/varsle_oss/

Les mer om dyr og dyrevelferd her:

http://www.mattilsynet.no/dyr_og_dyrehold/

Du kan også kontakte Mattilsynet

på telefon 22 40 00 00.

